

Lokalhistorisk forening for Gønderhald kommune

Årsskrift
1994

Clausholm som vi besøgte på årets aftentur.

Nærværende årsskrift for 1994 er trykt i 500 eksemplarer og udgivet af Lokalhistorisk Forening for Sønderhald Kommune og Sønderhald Egnarkiv, Nørregade 5B, 8963 Auning.

Eftertryk af årsskriftet - helt eller delvis - kun tilladt med udgiverens tilladelse.

Årsskriftets tekst og illustrationer er tilrettelagt af et redaktionsudvalg bestående af Jørgen Michaelsen, Else Lund, Vibeke Nielsen (ansv.) og Steffen Sørensen.

Fremstilling: Djurs Tryk, 86 48 36 33.

Ekspedition: Helga Sørensen, Årslev, 8900 Randers, (tlf. 86 49 13 40).

ISSN 0109-4017

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	3
Fausing i 1890'erne	5
Fausing Forsamlingshus	9
Den tiende kirke	15
En gård i Drammelstrup	21
Noget om omkostningerne ved en begravelse i sidste halvdel af 1700-tallet ..	25
Regnskab	28
Årsberetning	29
Adresseliste	32

Forord

AF VIBEKE NIELSEN

Vi skriver nu 1995. Der er gået 50 år siden befrielsen. Det vil blive markeret overalt og på mange forskellige måder. Nogle af dem kan alle være enige om, andre har vakt hidsig debat. Det sidste lidt synd, da det dog er fredens komme, der fejres.

I Lokalhistorisk Forening for Sønderhald Kommune har 50-året foranlediget et aftenarrangement, hvis emne var de 5 forbandede år, og det er også muligt, at det næste årsskrift, det der bærer årstallet 1995, vil beskæftige sig med besættelsen og befrielsen.

Det forekommer ufatteligt, at der er gået et halvt århundrede siden hin 4. majaften. Når man kommer med den bemærkning, har man samtidig røbet, at man er ude over den første ungdom. Idag er det faktisk langt under halvdelen af den danske befolkning, for hvem 4. maj 1945 - og det der gik forud - er noget selvoplevet. Er man 55-60 år eller yngre, er disse begivenheder rent historiske på linie med f.eks. 1864 og 1. verdenskrig. Så måske skal vi i den ældre generation til at besinde os og indrømme de unge og yngre, at det ER meget længe siden. Er denne forskel mon også forklaringen på uoverensstemmelserne m.h.t. hvordan vi bør fejre dagen?

Vi skal fejre de 50 år den 4. maj 1995 om aftenen, selvfølgelig skal vi det. Vi ældre skal endnu engang genopleve den salige stund, og de unge skal endnu engang høre om den som noget levende og vedkommende. Men mon vi ikke derefter skal holde op, mens der endnu er nogen, der kan huske den.

Juli 1898. Udført Arbejder m.m.
Lørdag d. 8de

2 Mand slæbt en Værnede af den hvide
Eftermiddag, Mornen søndet og hjulpen til
Rasen om Eftermiddag, indtrædt
Søndagen læstret. De skild, læstret
Fag med Været. men ego blev ansindt
og smelt. Dand' hjen om at sætte 2 Færte,
men de tog ikke Nidits derop.

Lørdag d. 9de. Ego ved Alkingsbævre om Morgenen efter
Læstret, der der var for lidt. Genskefælligt i Tors.
Ridende. Hvalerne ved Takkmanden, 34.35 p. 1000.
Læsten sent i Stykker, søsatte til Myggen. Løren blev
Løvet at komme paa Mandag & Dage.
Løren faaet Vind hjen, skulde høst 5 Læs
over Hest, men ego søsatte til efter Læstret i Sking
Søndagen læstret om Fom.

Mandag d. 10de. Ego søsat Røfren' lever der ingen Rør 5 her,
Rør om vore Røfren, mange Spjæg. ved
Søndagen læstret om Eftermiddag, eng. 4 efter
Morgenen Hvalstællingen.
Løren om Morn i Engen.
En Fomver her om Eftermiddag.

Engen gavl.
Løren hvalstællingen og pløjede, der havde været
Løren om Hvalstællingen og som nu skulde
overvendes til Dors.

Fausing i 1890'erne

AF NIELS HØEG JENSEN

Fausing ligger i en slugt omgivet af morænebakker mod øst, syd og vest, medens der mod nord er en udfladning mod Grund Fjord. Navnet Fausing er afledt af det gamle Faxinge, som betyder hest, og bakkerne omkring byen har form som en hestehov.

Min viden om dagligdagen i Fausing stammer fra min bedstefars dagbøger. Niels Jensen kom til byen som ung gårdejer 1-4-1890. De dagbøger, jeg er i besiddelse af, strækker sig fra april 1883 og frem til århundredskiftet. De fortæller alt om vind og vejr, om arbejdet i bedriften, om sorger og glæder i familien, sammenkomster og fester i byen. Samtidig fortæller dagbogen om den udvikling, der sker i 90'erne: oprettelse af andelsmejeri, fælles foderstofindkøb, opførelse af forsamlingshus, start af foredragsforening, plantningssagen m.m. Meget af dette havde højskolen som baggrund, idet en del karle og piger havde haft et højskoleophold. Min bedstefar var elev på Ask Højskole syd for Århus i vinteren 1882-83, og min bedstemor i sommeren 1883.

Hverdagen gik med den daglige pasning af husdyrene, med at tærsk med plejl, slå kager til køerne, samle bestillinger på foderstoffer, som blev købt hjem og fordelt til leverandørerne i Øster Alling Andelsmejeri, som en del Fausing-landmænd begyndte at levere mælk til i 1891. En dag var Niels Jensen med til udvejning og fordeling af 30.000 pund foderstoffer fra en jernbanevogn på Auning Station.

Bedstefar kom i sognerådet, og da fulgte der meget med dette hverv, bl.a. opkrævning af skolemølt for de drenge, der blev holdt hjemme fra skole for at arbejde; det var en billig arbejdskraft trods den lille mølt.

En dag med storm var der fare for stråtaget på skolen, så bedstefar og karlen måtte afsted med stige og et bundt halm for at sikre taget. Et nyt tov i skole-

brønden hørte til de ting, som sognerådsmedlemmerne måtte tage sig af, ligesom at køre efter læge til nogle af byens gamle beboere.

Sognerådsmøderne blev holdt på Gl. Estrup Kro, der lå mellem Gl. Estrup og Auning. Der må have været et godt forhold mellem værten og sognerådet, for da værten døde i 1894, blev han båret til graven af sognerådsmedlemmerne.

Julen blev fejret med kirkegang i helligdagene og sammenkomster i hjemmene helt hen til Helligtrekonger. Juleaftens menu bestod af risgrød, hvidkål med flæsk og æbleskiver. De samme retter kom også på bordet nytårsaften og helligtrekongersaften. Byens unge karle og piger gik til legestue, der blev holdt i gårdenes storstuer.

Fastelavn fejrede drengene med at tage ringen, gå rundt og synge og samle penge ind til at feste for om aftenen. Byens karle tog ringen fra hesteryg og kæmpede om titlen som konge og prins.

Familiefester var en vigtig del af livet i 1890'erne. Mine bedsteforældres nabo fik to døtre gift på to på hinanden følgende dage. Den ene dag var gæsterne familien, den næste dag var det byens folk. Årsag: den samme brudekjole skulle bruges ved begge bryllupper. En anden nabo blev gift i Hvilsager Kirke med en pige fra Bøjen, og i hendes hjem stod brylluppet i november 1893. Det var en mørk og regnfuld aften og nat, så de 11 hestekøretøjer, der var med til festen, måtte vente med at køre hjem, til det blev lyst. Bedstefars bidrag til present var 10 kr. og en kage fra bageren til 5 kr., samt 1 kr. i musikerpenge. Gaven var en sølvpletteret bakke med sukkerskål og flødekande, forgyldt indvendig og forsølvet udvendig.

Vestervangsvej 18, Fausing.

Håndværkere og servicefag i 1890'erne

Byen havde sin væver, der boede i huset Østervangsvej 27. Vævestuen blev før forsamlingshusets opførelse brugt som samlingssted for byens folk. Smed har der været flere steder i byen, det tyder slaggeforekomster på. Smedien var en bysmedie, der ejedes af byens landmænd indtil ca. 1920. Tømrerforretninger har der været drevet flere af. En karetmager var også nødvendig i en landsby. De mange vognhjul skulle repareres eller udskiftes. En savgrav måtte der være, så karetmageren kunne save kævler op til planker til videre forarbejdning; det hørte med til faget. Savgraven lå på pladsen, hvor der senere blev bygget forskole. Skrædderen boede i et hus, der lå på trekanten øverst på Vestervangsvej. Huset blev nedbrudt ca. 1955. Skrædderen ernærede sig ved at sy tøj til de voksne, og hans kone Malene syede bukser til drengene; men bukserne blev syet så snævre, at de ikke var til at sidde ned i!

Byen havde sin egen musiker, Martinus, der boede ved siden af forsamlingshuset. Martinus Rasmussen var en dygtig musiker, der kunne spille på sin klarinet med lukkede øjne. Tre sønner blev kendte musikere i Randers, den ene endda musikdirektør.

Bageri med vindmølle på taget var der, så bageren kunne selv male rugen. I regnskabsbogen har jeg fundet følgende: »For bagning af 2 td. rug, 4 kr.« Hjemmebagning af rugbrød må have været forbi i 90'erne.

Der var 3-4 købmænd i Fausing, da der var flest. Købmanden ved landevejen var den første butik i byen og den sidste der lukkede. Købmand Hansen på Østervangsvej 15 blev i 1902 købt ud af en nydannet brugsforening, og købmand Chr. Andersens butik, der lå i Strædet, blev solgt til væverens søn Søren Rasmussen, der startede som skomager. Den fjerde købmand var i det lille hus på Vestervangsvej 20. Forretningen blev drevet af Niels Ravn og senere af hans enke.

Af skoler var der i 1800-tallet kun een, den stråtede på Østervangsvej, hvor lærer Mikkelsen, der senere tog navneforandring til Ellevang, gav børnene kundskaber. To klasser var der: »store klasse« og »bette klasse«, med 2 eller 4 dages skolegang om ugen, henholdsvis om sommeren og om vinteren. Skolelodden var på 12-14 td. land og udgjorde en del af lærerens løn. Den lå ca. 1 km øst for Fausing. På jorden blev der i 1920'erne opført et statshusmandsbrug, den hvide ejendom på Randersvej 17. Lærer Ellevang købte nabogården til skolen, Østervangsvej 6, og på den trekant, hvor nu bl.a. Peugeot-bilforretningen ligger, blev der etableret en planteskole af ret betydeligt omfang, hvor mange af byens ældre mænd og koner fik arbejde med at prikle og luge. Læplantning omkring gårde og marker var en af følgerne af Ellevangs planteskole. På et plantningsmøde beretter lærer Ellevang om en samtale, han havde haft med oberst Dalgas, og et par år senere kan man i regnskabsbogen støde på et bidrag på 25 øre til et mindesmærke over Dalgas.

Bakkerne i syd, ned mod engene ved Oxenbækken, var delt op i små lodder á 15-20 favnes bredde, og hver gård havde sin lod, som blev brugt til græsning for fårene. Med lærer Ellevang i spidsen blev der indkøbt nåletræsplanter, og mandskabet på gårdene gik i gang med at grave plantehuller og få parcellerne tilplantet.

Præstegården med landbrug på godt 60 td. land havde marker, der gik til Grund skel, og enge ved Allingåen og Oxenbækken. Den gamle præstebolig ved hovedvejen var bygget omkring 1870. Den blev i 1951 ombygget til Fausing brugsforening. Da denne lukkede i 1977, blev der antikvitetsforretning, og nu huser bygningen Hegedal keramik. Avlsbygningerne blev nedrevet i 1960'erne, og tomten lagt til kirkegården.

Indtil opførelsen af det fælles vandværk i 1897 var byens vandforsyning gårdenes egne brønde, suppleret med »Gadekjalden«, der lå bag huset Vestervangsvej 11, og som var intakt med både vand og frøer i mine drengedage omkring 1940. »Viekjalden« lå, hvor den lave del af kirkegården er i dag, ud mod Vestervangsvej. Efter navnet at dømme må det have været en hellig brønd. Vandværket, der er placeret på toppen af bakken syd for byen, blev fra starten drevet af en vindmølle, en såkaldt klapsejler, der var i drift i ca. 60 år, for så at blive afløst af en eldreven pumpe til at hente vandet op af den 50 m dybe brønd.

I året 1894 er der i regnskabsbogen en særlig udgift: bidrag til telefon 1 kr. Hele byen bidrog til at få telefonisk forbindelse med omverdenen. Det har været en af byens købmænd, der har været foregangsmand. Senere figurerer der en udgift på 20 øre for et telefonbud.

Damptærskværket holdt sit indtog i Fausing omkring den samme tid. Fra dagbogen citeres: »Den 14. september 1894 tærsket hæs i 3 1/4 time á 4 kr., samt forbrug af kul til lokomobilet 3 1/4 time á 1,05 kr.« Senere har Søren fået 3,50 kr. i tærskeløn for 10 td. byg, og det har været med plejl.

Til slut et citat fra dagbogen om helt andre emner:

»3. december 1894, til trommestævne, dagsorden: vejsager og forsamlingshus«. Men om forsamlingshuset kan man læse et andet sted.

Sine og Niels Jensen.

Fausing Forsamlingshus

AF EJVIND RYGAARD

Her i disse år har forsamlingshusene rundt i vores landsbyer bestået i 100 år. Vi ser flere steder, at de er nedlagt, og enkelte steder kniber det med at bevare sammenholdet omkring dette samlingssted.

Her ved Fausing forsamlingshus har der i den grad været sammenhold; det kendes ikke ret mange steder, det ønsker vi tillykke med og finder noget frem fra protokollen for 100 år siden.

Først lidt om huset: længde 24 alen, dybde 13,5 alen, højde 5,25 alen. Indrettet i to værelser. Et loftsværelse med balrem. En sal, samt indgang og køkken. Bræddeloft overalt. Bræddegulv i salen, resten betongulv. En skorsten 9 tm. De fornødne vinduer og døre. Vurderes uden komfur og kakkelovn således: 324 alen á 10 kr. ialt 3.240 kr.

Den 8. september 1895 afholdt aktionærerne i forsamlingshuset i Fausing møde, hvor følgende sager behandledes:

1. Indvielse af huset fastsattes til tirsdag den 17. september kl. 3.
2. Det vedtoges at købe to læs tørv til husets brug.
3. Det vedtoges at antage en kone til husets renholdelse.
4. Til at forestå de ældres forsamlinger valgtes for et år frem til 1. oktober 1896 A. Knudsen, E. Karlsen, P. Simonsen og T. Bak.
5. Til at passe lamperne for et år til 1. oktober valgtes S. Pedersen.
6. Til at revidere regnskabet over husets opførelse valgtes N. Jensen og N.P. Hald.
7. Til at overvære de unges sammenkomster valgtes tillige med bestyrelsen efternævnte 7 mænd: E. Nielsen, S. Christensen, Laurs Rasmussen, Erik Rasmussen, Jens Skriver, N. Simonsen og N. Andersen.

8. Generalforsamlingen vedtog, at ved de unges forsamlinger må ikke indføres i huset mere end tre pottes brændevin og tre pottes rom, og at der føres særskilt regnskab over, hvem der nyder deraf.
9. Dersom de unge afbenytter huset til baller, udover de 7 liegstouer, så betales 5 kr. for hver, foruden husets rengøring.
10. Det vedtoges, at dersom aktionærerne afbenytter huset til bryllupper eller lignende, da betaler de 5 kr., ikke-aktionærer betaler 10 kr.

Derefter hævedes mødet.

Referatet blev underskrevet af R. Christensen, Laurs Johansen, P. Skipper, R.P. Christensen, A. Søndergaard og J.N. Møller.

År 1896 den 17. marts afholdt aktionærerne i forsamlingshuset ordinær generalforsamling, hvor følgende sager forhandlede:

1. Regnskabet fremlagdes og godkendtes.
2. Det vedtoges at opkræve 1 kr. pr. aktie den 1. maj til afdrag og forrentning af husets gæld.
3. Afholdsforeningen fik tilladelse til at benytte huset til møder, imod at de afholder udgifterne til lys og rengøring.
4. Til bestyrelsen valgtes S. Rasmussen, E. Karlsen og Jens Andersen.
5. Det vedtoges at udleje huset til karetmageren fra 1. maj for 5 kr. pr. måned, mod at han afleverer det i samme stand, som han modtager det.

Underskrevet: R. Christensen, R.P. Christensen, J.N. Møller, Mart. Nielsen, Laurs Johannesen og P. Skipper.

Fausing forsamlingshus.

De første år var der hvert år valg af en til at levere brændsel. Ligeså en til at holde lamperne i orden og tænde dem. I 1897 blev det vedtaget at opføre et lokum, og at hele gulvet skulle kalkes. I 1898 vedtog generalforsamlingen at lade gulvene fernisere og vinduerne og yderdøren male.

Ifølge protokollen blev mejeriets generalforsamling afholdt i forsamlingshuset, og det kostede hele 10 kr. Til at levere brænde det år antoges Jens Andersens bud på 8 kr. Til at passe og tænde lamperne antoges smed Andersens bud på 35 øre for hver forsamling.

Forsamlingshuset kører ifølge protokollen støt og roligt hvert år med mange udskiftninger af bestyrelsesmedlemmer. I året 1910 ses det, at opvartere skal foranstalte juletræsfest, og at lærer og lærerinde skal være behjælpelige med pyntningen, såfremt de er til stede og ikke har andet at bestille.

I 1914 var der indkaldt til et bestyrelsesmøde, hvor der ingenting forhandlede, da der kun var mødt et medlem foruden formanden. Senere samme år indkaldtes til ekstraordinær generalforsamling med opførelse af et hus ved forsamlingshuset til brænde, pissoir og to nødtørftshuse på dagsordenen, men det blev heller ikke gennemført, da der også da kun var mødt en enkelt.

Et bestyrelsesmøde den 18. maj 1915 i anledning af, at ungdomsforeningen havde begæret huset til bal, vedtog, at det kunne tillades på betingelse af, at tilstrømningen udefra indskrænkedes, og at der ikke blev danset Tango og Boston eller lignende. Baller må ikke bekendtgøres i bladene.

Den 15. september 1915 blev det på et bestyrelsesmøde bestemt at lade huset male. Det drejede sig om udhæng, vinduer og døre, de oliemalede vægge, balkon og tribune, gangen op til knagerækkerne og samlingsstuen i højde med det malede i salen; endvidere skulle opsættes en liste mellem det malede og det kalkede. Det fremgår også af et referat den 2. december 1915, at ungdommen overlades huset til gymnastik, imod at de betaler udgifterne til belysning og rengøring.

I februar 1917 vedtoges det at installere elektrisk lys; der var tilbud fra installatør Frede Pedersen, Tranbjerg, på højst 230 kr. Som følge heraf blev det på generalforsamlingen i november 1917 foreslået at få huset takseret, da man mente, brandforsikringssummen var sat for lavt efter installationen af elektricitet.

I 1920 kunne man leje den lille stue for 3 kr., salen til foredrag for 5 kr. Byens folk kunne leje den for 6 kr. uden dans, 8 kr. med dans. Alle foreninger måtte betale 10 kr., samt selv gøre rent, lave kaffe og sørge for brændsel.

Den 12. december 1924 blev der en vældig diskussion om, hvorvidt baller skulle holde op kl. 1. Efter megen debat stillede lærer Jensen dette forslag: Ungdomsforeningen må afholde 7 baller om året. Kun unge fra skoledistriktet og unge der har deres hjem i distriktet kan blive medlemmer af foreningen. Samtlige medlemskort skal godkendes af forsamlingshusets bestyrelse. På disse betingelser får de unge selv lov til at bestemme, hvornår ballet skal slutte. Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

Den 1. juli 1933 vedtoges følgende: at antage et tilbud fra Martin Jensen på rengøring af huset for 170 kr.; til gengæld overdrages værten serveringen, som må koste 40 øre for kaffe med brød, 20 øre uden brød. Desuden skal værten fyre og lægge brændsel til, holde rent omkring huset, samt lægge bordpapir og klosetpapir til. Endvidere antages et tilbud fra elektriker Andersen på opstilling af vandklosetter og håndvask med den nødvendige installation og tilhør for en pris af 375 kr. Og så hævede man taksterne til 25 kr. for bal, 20 kr. for sammenkomst uden dans, 10 kr. for den mindre sal, 5 kr. for stuen opvarmet, 3 kr. uden varme; tillæg til priserne 2 kr. for brug af køkkenet. Man vedtager også at optage lån i Sparekassen i det omfang, udgifterne gør det nødvendigt.

Tirsdag den 17. september 1935 afholdtes 40 års jubilæumsfest. Der var mødt ca. 70 beboere, og Rasmus Nielsen, Vivild, holdt foredrag om forsamlingshusenes rette brug. Onsdag den 18. september var de unge inviteret, og der mødte godt 100. Rasmus Nielsen holdt igen sit foredrag, men i en lidt anden form. Begge aftener sluttede med en svingom til kl. 1.

Fredag den 18. oktober 1935 indkaldtes til bestyrelsesmøde hos formanden, og her var indbudt følgende: sognepræsten, sognets lærere og lærerinder, de stedlige sognerådsmedlemmer, repræsentanter for menighedsråd, landboforening, husmandsforening, gymnastikforening og boldklub, samt sognefogeden. Mødet drejede sig om indførelse af nye fællesregler. Forslaget fik fuld tilslutning. Man vedtog desuden, at for at huset kunne blive økonomisk frigjort, skulle der straks fremlægges tegningslister, hvorved hver aktionær bandt sig til at give et fast årligt tilskud til husets drift. Så let gik det nu ikke, for aktierne skulle fordeles efter bestyrelsens skøn. Det krævede underskrift, og da en aktionær ikke ville underskrive, måtte der afholdes ekstraordinær generalforsamling. Der vedtoges det med 8 stemmer mod 4 at blive ved den gamle ordning. På samme møde, som fandt sted 23. marts 1936, blev der valgt helt ny bestyrelse. I 1936 vedtoges det at lægge fliser foran huset, ialt 65 stk. til en tilbudspris af 100 kr.

I 1937 blev det bekendtgjort, at forsamlingshuset nu skulle stå som ejer af jorden ud til branddammen. På bestyrelsesmøderne blev det hver gang drøftet at udvide huset med en tilbygning. Men det gik som så mange andre steder, der skulle gå 10 år, før det blev realiseret.

Mandag den 17. september 1945 afholdtes 50 års jubilæum i forsamlingshuset, der i den anledning var pyntet med løv og blomster. De fleste af byens beboere samledes ved 20-tiden omkring kaffebordene, og efter en sang bød formanden Anker Bertelsen på bestyrelsens vegne velkommen, specielt til aftenens æresgæst, Rasmus Peter Christensen, Fausing, der var den eneste endnu levende af den første bestyrelse. Ved kaffebordene blev der talt af Pastor Bielefeldt, Lærer Jensen samt R.P. Christensen, der fortalte træk fra husets tilblivelse. Flere havde ordet, og de anbefalede en udvidelse af forsam-

lingshuset, der efter nutidens forhold forekom dem for lille ved mange lejligheder. Efter en sang takkede formanden talerne, derefter blev bordene ryddet til side, og Vilhelm Rasmussen, Randers, der havde underholdt ved kaffebordet, spillede op til dans. Senere serveredes der igen kaffe. Den vellykkede fest sluttede ved midnatside.

Den 10. april 1949 var der ekstraordinær generalforsamling om tilbygning og forandring af forsamlingshuset. Tegninger fra Vestergaard i Spidsborg blev antaget. Bestyrelsen arbejdede på at få tegnet 100 aktier, låne 25.000 kr. i Sparekassen og forrente og afdrage dem over 25 år.

Murerarbejdet overdroges Ingeman Knudsen i Auning, tømrerarbejdet Th. Vestergaard i Spidsborg, blikkenslagerarbejdet Chr. Christensen, Auning, vand og sanitet smed Kjærsgaard, Fausing, installationsarbejdet Kirketerp, Ørsted, og malerarbejdet Egon Dørge, Allingåbro.

Den 6. december 1949 holdtes indvielsesfest for interessenter med husstand og håndværkerne med damer. Efter kaffen var der selskabeligt samvær med dans.

Ved generalforsamlingen 21. januar 1950 blev taksterne hævet. Til bal skulle nu betales 40 kr. pr. gang, til begravelse 25 kr., dog 30 hvis der også var spisning. Til foredrag 20 kr. Ved brug af stuen til møder skulle betales 10 kr.

I februar 1951 besluttedes det at afholde aktionærfest og da få dilettanterne fra Langkastrup til vederlagsfrit at opføre Den farende Svend; derefter dans til kl. 1.

Nu i jubilæumsåret fremtræder forsamlingshuset i Fausing som det bedste i Sønderhald Kommune, og det kører godt med et gældfrit hus og en god kassebeholdning. Det fortjener at blive fejret.

Til lykke Fausing!

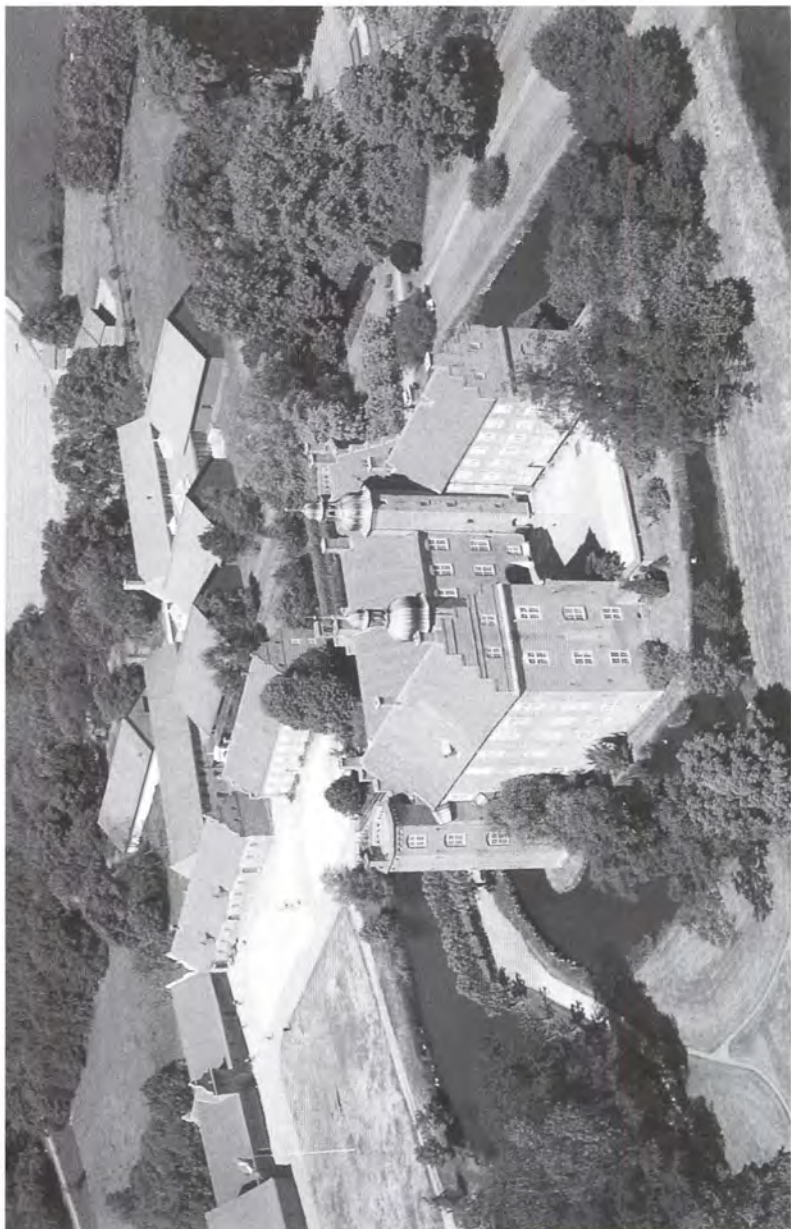

Foto: Jens Steffensen.

Den tiende kirke

AF VIBEKE NIELSEN

I en række tidligere årgange af dette skrift stod der at læse om kirkerne i Sønderhald Kommune, en efter en efterhånden som nogen havde stof om dem. Otte kirker blev det til, svarende til at der er otte sogne i kommunen. Men er det nu helt rigtigt? Kommunen består faktisk af mindre end otte sogne, for en lille del af Fausing Sogn kom ved kommunalreformen i 1970 til at høre til Rougsø Kommune. Kommunen udgøres altså af 7,9 sogne eller noget deromkring. Men der er alligevel ti kirker. I Essenbæk har der nemlig været to efter hinanden, og den, der har været skrevet om, er den ikke længere eksisterende gamle Essenbæk Kirke. Om nogen på et tidspunkt vil beskæftige sig med den nuværende Essenbæk Kirke, skal der ikke her tages stilling til. Den kunne dog nok være det værd, selvom den ikke har den lange historie som sin forgænger og de syv andre. Men den tiende? Det er kapellet på Gammel Estrup. Her er der ikke tale om en kirkebygning, men om et rum i herregårdens hovedbygning. Endda et rum som først må have været noget andet. Det ligger i sydfløjen, som bortset fra nordvæggen, der er en del af den senmiddelalderlige bygning, stammer fra begyndelsen af 1600-tallet. Hvad man brugte det store rum i stueetagens vestende til fra dette tidspunkt, og til Christen Skeel den Rige og Birgitte Rosenkrantz indrettede det som kirke for husets beboere, er der i virkeligheden ingen, der ved. Man har foreslået folkestue/borgestue, og det er også troligt, at det har været noget sådant, men det er altså kun gætterier. Det er ikke omtalt i nogen kilde.

Kapellet og riddersalen på 1. sal, lige oven over, er nøjagtig lige store, og det er de største rum i huset. Alligevel er det kun en lille kirke. Det kunne det være, fordi det aldrig har været sognekirke med et omliggende område, hvorfra folk søgte til den (ordet »sogn« er afledt af »søge«; et sogn er det område,

Kapellet på Gammel Estrup.

hvorfra man søger til en bestemt kirke, og de to ord ligner hinanden mere i ældre former end nu). Den passer perfekt til sit formål. I herskabsstolene kan der sidde 8-10 personer. Herskabet bestod jo ikke altid af lige mange personer. Det har f.eks. været et ægtepar med 5 børn, og det har været en enlig ældre. Det afhænger af, hvornår vi tæller dem. Til gengæld havde de ofte fjernere boende slægtninge som gæster i længere tid ad gangen, især den enlige ældre. Bænkerækkerne skulle så rumme alle husets øvrige beboere, alle lag i de tjenende ånders hieraki. Men ikke dem der var beskæftiget ved landbrug og skovbrug. Det var selve hovedbygningens beboere, der var tænkt på. Der

kan være ca. 30, og det har i flere hundrede år som oftest passet ganske godt. Det kan lyde overvældende i moderne menneskers øren, men man skal huske, at al vores moderne teknik ikke var opfundet. Som regel går der et lys op for museumsgæsterne, når man spørger dem, hvordan de ville få gjort rent i det store hus uden en støvsuger. Og så må man heller ikke glemme, at samfundet var anderledes skruet sammen end nu, med langt større forskel på høj og lav. F.eks. i 1700-tallet virkede det ikke unaturligt, at 30 havde deres arbejde og deres udkomme ved at betjene f.eks. 4.

Når man idag kan vide noget om, hvornår kapellet blev indrettet som sådant, skyldes det altertavlen. Man kan ikke forestille sig hele alterafsnittet flyttet til stedet fra en anden placering. Alterbord, altertavle, alterskranke er så fast og organisk bygget ind i det omgivende rum, at det må være skabt til sin nuværende plads. Og på altertavlen ses Skeel- og Rosenkrantz-våben. Christen Skeel den Rige og Birgitte Rosenkrantz havde råd til den fornemme sandstensopbygning, og de var i en position i samfundet, hvor det faldt naturligt, at de indrettede deres eget kapel. Maleriet i sandstensrammen er malet på træ. Det viser Kristus for Pilatus, fremstillet som et sceneri med mange mennesker, hvoraf hovedpersonerne er genkendelige. Det er en kopi efter Rembrandts berømte stik »Ecce Homo«. Den, der har kopieret det, gjorde det flere gange, og hans initialer var sandsynligvis GBL, men han har ikke kunnet identificeres. Man ved det fra et ganske tilsvarende billede, som næsten sikkert har været midterbillede i Skarresø Kirkes altertavle, men nu befinder sig på Kulturhistorisk Museum i Randers. Det er Allan Berg Nielsen fra dette museum og daværende leder af Randers lokalhistoriske Arkiv Peter Bondesen, der har arbejdet med sagen, men altså desværre ikke har kunnet løse hele gåden.

At Skeel'erne havde deres eget kapel, betød ikke, at de ikke havde interesse for deres sognekirker. Både Fausing og Auning Kirker er blevet rundelig betænkt både før og efter det tidspunkt midt i 1600-tallet, da kapellet blev indrettet. Men der er dele af det øvrige kirkeinventar på Gammel Estrup, der er ældre. Det gælder herskabsstolene, hvis våben og initialer afslører dem som en generation ældre. Det er rigsmarsk Jørgen Skeel, hans første hustru Kirsten Lunge som var død, da han kom til stedet, og hans anden hustru Jytte Brok med hvem han fik gården. Hvilken af slægtens landsbykirker de er hentet fra, er ikke til at sige. Endnu meget ældre er døbefonten, en romansk granitfont, et sikkert Horder-arbejde fra lidt før 1200. Den kan sagtens være Auning eller Fausing Kirkes tidligere døbefont, man vil blot ikke kunne bevise det. Det kan godt tænkes, den først er kommet til Gammel Estrup, da Augusta Winterfeldt i 1736 skænkede Auning Kirke dens nuværende font. Det er nemlig ingenlunde sikkert, at kapellet har fået alle kirkelige funktioner fra begyndelsen. Prædikestolen må dog nok have været der, og den er måske mest sandsynligt skabt til stedet.

Schierf-orglet fra 1845, siden 1994 på Gammel Estrup.

Langt yngre er orglet, der kom hertil i 1993-94. Også det har en fortid andetsteds, i to sjællandske kirker efter hinanden. Ikke desto mindre er det såvel synsmæssigt som klangligt som skabt til sin nuværende placering. Her kommer Schier-Forglet fra 1845 rigtig til sin ret, fordi det er et lille kirkerum. Det var med sine kun fem stemmer for lille til Hvedstrup Kirke, hvor det fungerede indtil 1992. Man nyder det rigtigt, når man endnu kan huske forgængerens. Det var et pneumatisk orgel fra 1930, i den bedste mening af verden skænket af Herregårdsmuseets stifter, hofjægermester Valdemar Uttental. De var jo så gode som nye, de pneumatiske orgler. Først da nogle af dem blev ældre, blev man klar over, at ideen ikke var så god endda. Har også det haft en forgænger, eller klarede man sig på anden vis i »beboet tid«? Det er foreløbig ikke opklaret.

Det er karakteristisk for dette kirkerum, at det har inventar fra mange tidsalдре. Også vor egen tid. Det allernyeste, de smukke smedejernskandelabre, er en gave fra Fausing og Auning meningshedsråd til museet ved orgelindvielsen 12. juni 1994. Det vil også fortsætte, lidt endnu i hvert fald. Orglet blev faktisk indviet dagen før, da der var bryllup i kapellet. Brudens forældre skænkede bagefter museet en sum, som vil blive anvendt til en dåbskande. Den bliver altså fra 1995. Men er inventaret fra mange århundreder, står selve kirkerummet i al sin enkelhed, man kan næsten sige råhed, som da det først blev kirke i 1600-tallet. Råt, men usigelig stemningsfuldt.

Kirken på Gammel Estrup bruges stadig lidt, den har aldrig mistet sine rettigheder som indviet kirkerum. Da den på den anden side også er en del af museet, er det ikke så ofte. Hver sommer er der to aftengudstjenester. Det hænder, der er barnedåb i tilknytning til dem, og det kan enhver få lov til. Men der er også undertiden særskilt barnedåb, og der er undertiden bryllup. For at få lov at benytte kapellet hertil skal man have tilknytning til stedet. Det skal forstås bogstaveligt som tilknytning til Gammel Estrup. Skal vi udtrykke os statistisk, får vi ved den politik 1,7 bryllupper og 0,3 barnedåb om året! Mange undrer sig over, at vi ikke giver fri adgang til det, men til gengæld forlanger betaling for det. Det skulle nu være en stor betaling for at blive en indtægt, for det koster også, om ikke andet så i hvert fald tabt entreindtægt. Man kan ikke lade gæsterne betale fuld pris og så snyde dem for nogle af rummene. Men især må det gerne blive ved at være lidt eksklusivt.

Man ved ikke så forfærdelig meget om kapellets brug i gamle dage. Det står ikke skrevet noget sted, hvor hyppigt herskab og tjenestefolk gik i kirke hjemme, men det kan godt i lange perioder have været det normale. I sidste halvdel af forrige århundrede blev der holdt nogle bryllupper. Da var der døtre i huset efter mange generationer med én søn. Den sidste greve blev i 1926 bisat fra kapellet. Andre bisættelser/begravelser ses ikke at have fundet sted. Når det ikke var så ofte, kapellet blev brugt til familiebegivenheder, især i ældre tid, er forklaringen sikkert, at det var for lille til de mange gæster. Først efter

det økonomiske sammenbrud i begyndelsen af 1800-tallet blev festerne bragt ned på et niveau, der gjorde det muligt f.eks. at holde komtessebryllup i kapellet. Der har uden tvivl været langt flere gudstjenester i »beboet tid« end nu; men antallet af større begivenheder har såmænd ikke været så meget anderledes.

Lad os sluttelig forestille os to situationer, som begge forekommer, omend ikke lige hyppigt. Den første: der skal være bryllup i kapellet. Da rummet er helt uden elektricitet, er der tændt ca. 70 levende lys. De virker jo bedst, når solen ikke står ind ad vinduet, så vi siger, det er gråvej, men dog ikke regner. Der er pyntet med blomster både på alteret og på stolegavlene. Da der ventes ca. 50, er de faste pladser suppleret med en række stole på hver side. De, der sætter sig på dem, kommer til at sidde bedst, men kan til gengæld ikke se meget af, hvad der foregår. De fire stole med rødt silkebetræk fra forgemakket er stillet an til hovedpersonerne. Brudgommen og hans fader sidder allerede på de to, og gæsterne er ved at komme ind. Præsten kommer. Så sætter orglet i. Bruden og hendes fader kommer ind. Hun har fået hvasket i øret, inden brudekjolen var syet, at den ikke skulle have slæb, hvis den ikke måtte være teglrød i hele underkanten bagefter. Også en side af rummets råhed; der er ingen løber.

Den anden situation: en 8. klasse bliver vist rundt i museet. Nået til kapellet får eleverne forklaret - ja, faktisk i hovedtræk det, som det foregående handler om. Der stilles som i de andre rum spørgsmål, og der svares, det meste helt sagligt. Men så får vi det uundgåelige spørgsmål fra en af pigerne. Med et drømmende udtryk i ansigtet siger hun: »Kan jeg en gang med tiden blive gift her?« Svaret er: »Ja da, men på betingelser. Enten må du finde dig en grev Scheel at blive gift med, eller også må du vælge et job, så du arbejder på museet til den tid«. Endnu er der aldrig kommet nogen af dem tilbage!

En gård i Drammelstrup

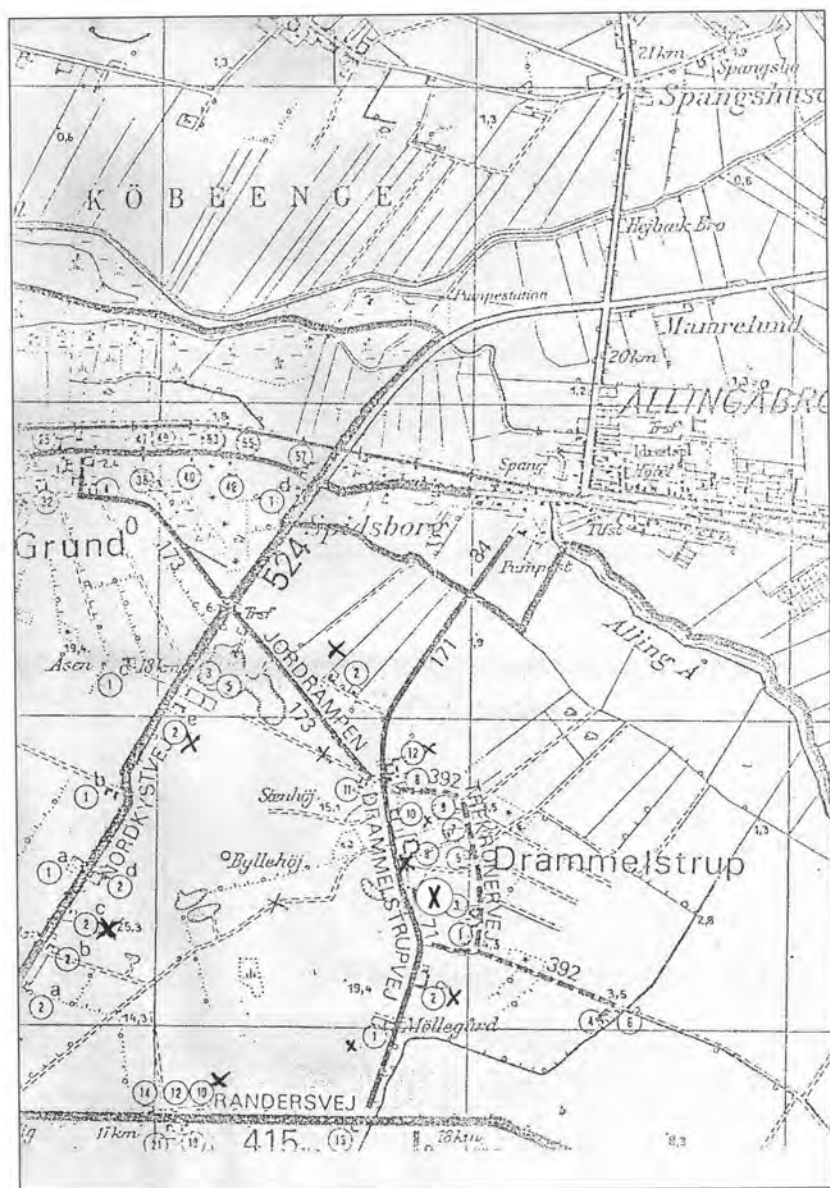
AF EJVIND RYGAARD

Gården matr. nr. 4a, Drammelstrup by, Fausing sogn, lå Drammelstrupvej 4. Tinglysningsarkivalier om den fra de seneste ca. 150 år oplyser dens ejerrække således: Hans Jensen fra 18-1-1855, Simon Jensen fra 26-1-1864, Else Marie Sørensen fra 23-12-1890. Derefter erhvervede Jens Chr. Pedersen den ved mageskifte i 1894, men allerede samme år gik den videre til Anders Knudsen Pedersen. Endelig hans enke Emma Charlotte Pedersen fra 1915 og deres søn Hans Pedersen fra 1936 til sin død i 1988.

Her skal det handle om de sidste ejere af gården. Anders Knudsen Pedersen var født i Auning 22-2-1838 som søn af boelsmand Peder Madsen og hustru Ane Kirstine Kristensdatter. Han blev først gift med Kirsten Jensdatter, med hvem han fik datteren Johanne Kirstine Pedersen i 1870. Efter Kirstens ret tidlige død blev han i 1885 gift med den noget yngre Emma Charlotte Hansen Boldsen, og med hende fik han først datteren Agnes Kirstine Pedersen i 1894 og dernæst sønnen Hans Christian Pedersen i 1896. I hvert fald sidstnævnte er sandsynligvis født på gården i Drammelstrup. 24 år gammel blev Hans 26-5-1921 i Nørager kirke gift med den jævnaldrende Laura Petrea Elisabeth Kristensen, datter af Peder Kristensen i Nørager.

Før det tidspunkt, i 1915, var Anders Pedersen død, men hustruen Emma Charlotte Pedersen valgte at beholde gården, men lade sønnen forpagte den. Han var jo kun knapt 19 år. Denne tingenes tilstand blev opretholdt helt til Emmas død i 1935. Først i 1936 fik Hans skøde på den gård, han allerede havde drevet i 20 år.

Gården var på 37 td. ld. Den lå i vejsvinget næsten midt i byen. Det var en firelænget gård med et efter den tids forhold stort bebygget areal. Stuehuset var

Drømmelstrup, Hans Pedersens gård er markeret med (X)

fra omkring 1850 og af bindingsværk. Kostalden, den bygning der lå langs med vejen, var bygget i 1906, altså i Anders Pedersens ejertid.

I en landsby, hvor alle kender hinanden, har man alligevel hver sin specielle måde at udføre sin gerning på. Skiltet, man ser, når man kommer kørende ad landevejen, »Drammelstrup 1 km«, siger kun, hvor byen ligger, ikke noget om byen og dens beboere. I Drammelstrup havde vi f.eks. en mand som Anthon Simonsen, som var foregangsmand. Han var formand for slagteriet og kartoffelmelsfabrikken og havde mange andre hverv. Det gør en by kendt ude omkring. Man kan faktisk sige om hans modsætning, Hans Pedersen, at han også gjorde sig kendt, men på en helt anden måde. Han var i en periode i bestyrelsen for mejeriet i Fausing, men ellers passede han det derhjemme, og så var han meget hjælpsom over for naboerne. Hans havde håndelag. Han var en første klasses tækkemand, det har vi set beviser for flere gange. Jeg husker også, da Katrine Sørensens binder ikke ville køre, og der ikke var midler til at lade smeden reparere den. Ja, da kom Hans med nøgler og blæselampe, og selv om det kostede et par dages godt høstvejr, så kom den til at fungere.

Men i 1952 kom der en skypumpe lige hen over gården. Det meste af taget kom til at ligge på jorden, og det gik også ud over en del af murene. Jeg tror, det tog modet fra Hans. Alle vi, der kendte ham og hans evner til at lave alting, forstod ham ikke rigtig. Andre havde nok taget fat og fået ryddet op og bygget op igen. Men Hans tog det sindigt og roligt. »Det går nok, der kommer jo en dag igen imorgen«.

Så kom den tid, da Hans fik traktor og siden mejetærsker. Når han kørte med disse maskiner, ventede han bare på, at der skulle komme en eller anden lyd eller en banken i motoren. Så var det med at finde ud af, hvad det kunne være, og hvor meget der skulle skilles ad. Så var Hans i sit es.

Men årene gik, og Hans blev ældre. Til sidst forpagtede han jorden ud og nød sin tilværelse, efter Lauras død alene sammen med sine to hunde. Så er der altid nogen til at byde velkommen, når man kommer hjem.

Hans var en stærk mand. Jeg husker en høstfest i Grund forsamlingshus, hvor børsterne fra Stenalt kom og ville rydde huset. Det gik anderledes. Chr. Gleerup tog dem i døren, så hen til Hans med dem. Jeg ved ikke, hvor han klemte, men de klagede sig højlydt, og så satte han dem ud gennem vinduet. De kom aldrig tilbage.

Det med læge og sygehus, det yndede Hans ikke. Et par gange måtte han dog bøje sig, da vi havde Ørsted sygehus, men han ventede kun på at komme hjem igen. Han var en spændende mand at besøge, var god til at fortælle, hvem der havde boet i gårdene, hvor de kom fra, hvor de var rejst hen, hvor deres børn var osv.

Da Hans døde i 1988, 92 år gammel, blev gården købt af Poul Gleerup, som ejede en nabogård. Han havde ikke brug for bygningerne, som simpelthen blev brændt, hvorefter grunden blev planeret og tilsæt. Men der vil gå mange

år, før egnens beboere glemmer den gamle gård, som man på grund af vej-svinget ikke kørte hurtigt forbi. Ligeledes vil billedet af Hans, som vi kendte ham og husker ham, aldrig forgå.

Noget om omkostningerne ved en begravelse - i sidste halvdel af 1700-tallet

AF ELSE LUND

Et skifte kan fortælle mange ting, ikke blot rent slægtshistorisk, men også kulturhistorisk. Det kan være sig husets indretning, møbler og bohaver, om klæde-
dragen og meget mere.

Og som nedenstående også vil vise noget om, hvad der skulle til ved en »hæderlig« begravelse.

Først nogle data omkring den afdøde, Anna Margrethe Randers, der blev begravet på Årslev kirkegård den 4. august 1764, 60 år gammel.

Hun var søskendebarn til sognepræsten i Odder, Jens Kragballe og hans søster Margrethe Kragballe, der var gift med sognepræsten i Årslev Poul Sass.

Da hun mistede sin mor som spæd, kom hun i huset hos ovennævntes forældre.

Ca. 1746 flytter hun og Poul Sass's svigermoder Karen Jensdatter Kragballe til Årslev præstegård, hvor de begge er til deres død.

Ved sin død efterlader hun sig følgende arvinger:

1. En broder Jens Nielsen Randers, guldsmedesvend i København.
2. En broder Jens Nielsen Kramer, som er død og har efterladt sig 3 døtre.
 - a. Mette Kirstine Kramer, gift med parykmager Sr. Lange i Randers.
 - b. Bodil Kramer, gift med Rasmus Schriver, boende i Heedegaard under Meilgaard Gods.
 - c. Anne Margrethe Kramer, ugift. Hendes formynder er Sr. Knabe i Randers.

Karen Jensdatter Kragballe dør 1752, 74 år gammel.

Sognepræsten Poul Sass dør 1. december 1763, 57 år gammel.

Margrethe Kragballe dør og bliver begravet 29. marts 1764, 62 år gammel.

-Hvad som er tilgaaet ved salig jomfru Anne Margrethe Randers' Begravelse og ligbegiængelse:

1 tønne Rug	2 rigsdaler	1 mark	4 skilling
4 skæpper Malt		3 mark	
6 pund Smør		3 mark	12 skilling
20 pottes Brændevin á 12 skilling	2 rigsdaler	3 mark	
3 Snese Æg á 6 sk.		1 mark	2 skilling
12 pund Ost á 8 sk.	1 rigsdaler		
1 Lam		3 mark	
5 Kyllinger á 8 sk.		2 mark	8 skilling
1 gammel Kalkunsk Hane	1 rigsdaler		
til Bropenge			8 skilling
Drikkepenge til Ham som hentede Kisten			8 skilling
den, som grov hendes Grav		1 mark	8 skilling
den, som lagde Stenen efter paa Graven		1 mark	
Degnen i Christrup for at siunge over Hende, betalt	1 rigsdaler		
1764, den 31. Juli, 56 ark Papir med sorte Lister á 3 sk.		1 mark	2 skilling
1 ark sort Papir til Testamentet			2 skilling
2 pund Stivelse á 8 sk., 1 Ligkiste 5 rdl. 4 mark er	5 rigsdaler	5 mark	
Maleren betalt for dens Maling	3 rigsdaler		
Stropper til Kisten 3 mark 12 sk. Søm 8 sk. er		4 mark	4 skilling
Pladen og tilbehør til Kisten	3 rigsdaler		
Maleren for Pladen at forsøve og Gravskriften at paaskrive	1 rigsdaler	4 mark	
4 pund Beg til Presning á 6 sk. Talg og Vox 2 mark er		3 mark	8 skilling
36 alen fin Lærred til Jordtøj á 24 sk.	9 rigsdaler		
Traad 14 sk., Syløen for Jordtøj 1 rdl.	1 rigsdaler		14 skilling
1 fersk Ørred á 8 ½ pund á 8 sk.			
10 pottes Vin á 14 sk. er	2 rigsdaler	1 mark	
10 pottes Rød Vin á 24 sk. og			
1 pot Vinedikke 14 sk.	2 rigsdaler	3 mark	14 skilling
2 pund engelsk Mel á 10 sk. 2 Citroner á 6 sk.		2 mark	
2 pund søde Mandler á 20 sk. ¼ pund Bitre dito 6 sk.		2 mark	14 skilling
1 pund Rosiner á 12 sk.			12 skilling
1 pund Risengryn			8 skilling
½ lod Nelliker			7 skilling
½ lod Muskatblomme 8 sk. Alhaande 4 sk.			
og 1 pund Kaffeboønner 2 ½ mark er		3 mark	
1 top fin Sukker vog 7 ¼ pund á 28 sk.			
og 1 pund Cardustobak 24 sk. er	2 rigsdaler	2 mark	3 skilling
12 stk. raspet Brød á 1 ½ sk. 4 stk Surbrød á 4 sk.		2 mark	2 skilling
Kringler og Tvebakker 16 sk. Pæstlys 6 sk.		1 mark	6 skilling
1 ½ lispund Oksekød		9 mark	
1 ½ pund Talg			15 skilling
Til Bærefolkene 1 tønne Godtøl	2 rigsdaler		
1 rulle Tobak vog 6 ½ pund á 20 sk. og 2 dusin Piber á 6 sk. er	1 rigsdaler	2 mark	14 skilling
Degnen Sr. Scheel i Hørning for Sangen og den			
salig Jomfrues Personalia at skrive	2 rigsdaler		

Præsten i Aarslev Hr. Brunov for Ligprædiken og Jordpaakastelsen	6 rigsdaler		
Skoleholder J. Henrichsen i Aarslev for at skrive 7 Begravelsesbreve		5 mark	12 skilling
for den 1. August at ride til Randers		2 mark	8 skilling
for at opvarte da Hun blev Begravet		2 mark	8 skilling
Hans Hustru for at opvarte den salig Jomfru da hun var Syg			
og siden at være ved Liget fra først til sidst	4 rigsdaler		
Ialt	64 rigsdaler	2 mark	7 skilling

Noter: 1 alen = 63 cm., 1 pot = 0,96 liter, 1 lod = 15,6 gram, 1 lispund = 8 kg, 1 tønne = 139,1 liter, 1 skæppe = 17,3 liter. Vog: vejede.

Henvisning: Fra skifteforretning begyndt 6. September 1764 og sluttet 6. december 1769. Arkiv nr. B 4 A - 89 - Landsarkivet for Nørrejylland.

*Årslev præstegård
på Hjerl Hede.*

*Årslev kirke og præstegård, dog uden stuehuset som nu findes på Hjerl Hede.
Foto: Erik Olsson, Årslev.*

Lokalhistorisk Forening for Sønderhald kommune

Regnskab 1994

Indtægter:		Udgifter:	
Medlemskontingenter	11.200,00 kr.	Kontg. SLA - LAS - DLF	1.504,00 kr.
Salg af årsskrifter	775,00 kr.	Annoncer	555,63 kr.
Salg af kopier	700,00 kr.	Porto	543,50 kr.
Renter	152,03 kr.	Bøger, tidsskrifter	1.144,56 kr.
Arrangementer	1.068,00 kr.	Arkivet	8.070,96 kr.
Kommunalt tilskud	18.730,00 kr.	Kursus	836,00 kr.
		Årsskrifter	16.656,25 kr.
		Andet	1.321,35 kr.
		Gebyr, giro	140,00 kr.
		Kontor	447,50 kr.
		Foto	268,75 kr.
Ialt			31.488,50 kr.
Beholdning 1/1 94	15.606,25 kr.	Beholdning 31/12 94	
		Giro	7.163,46 kr.
		Kasse	449,50 kr.
		Check	320,34 kr.
		Bankbog	8.809,48 kr.
		Ialt	16.742,78 kr.
	48.231,28 kr.		48.231,28 kr.

I 1994 var der 222 medlemmer i foreningen.

Ovenstående regnskab er revideret og intet fundet at bemærke.
Beholdningen er forevist.

Aarslev 6/2 95 Jørgen Andersen

Arsberetning

AF AAGE KIRKEGAARD

Så er der atter gået et år; alt for hurtigt kan man næsten synes. Hvor er det blevet af, og hvad er der udrettet andre steder og her i vort fælles foretagende? spørger man uvilkårligt sig selv.

I sandhedens interesse vil jeg her sige, at jeg ofte føler, jeg udretter for lidt. Der er så meget andet, der optager mig og min tid.

Jeg er himmelhenrykt over, at alt det, der vedrører registrering og arkivering af det materiale vi i tidens løb har fået og stadig får, er i gode hænder ved mine fæller i styrelsen, der hver især har det ligesom jeg: vi deltager efter tid, lyst og evne.

I det forløbne år har vi som sædvanlig fået en del arkivalier ind. Det er dog mit indtryk, at man rundt om i kommunen er ved at have rensat ud i sine gemmer. Ved gennemgang af indgangsprotokollen kan det ses, at der i årets løb er afleveret nogle få forhandlingsprotokoller fra foreninger. Men det skulle ikke undre, om der er flere. Endvidere sange fra foreningsjubilæer, skifte-opgørelser, avisudklip, skøder og pantebreve m.m. Alt sammen ting som er med til at berette om personer i kommunen og deres færden i tidligere tider.

Skulle der rundt omkring i skuffer og hjørner stadig være gamle billeder, papirer, kassebøger eller andet, vil vi som sædvanlig gerne tage imod disse ting, enten til opbevaring eller som lån til kopiering. Er der noget iblandt, man nødig ser gjort tilgængeligt på nuværende tidspunkt, kan det forsynes med den klausul, at det ikke må benyttes før efter et nærmere angivet åremål. Som sagt før: kasser ikke for meget og for tidligt. Vi vil gerne være med til sortering og opbevaring.

Arkivet rummer en mængde billeder, som er afleveret i tidens løb. Disse billeder er nogle af os igang med at registrere. Mange billeder er spændende, men

desværre skorter det tit på oplysninger om, hvem personerne på billederne er. Tænk på det, når I overdrager os en kasse med billeder.

På sidste års generalforsamling nævnte jeg, at kommunen på grund af pladsmangel ville sende store dele af sit ældre arkiv til Landsarkivet, som er det sted, kommuner skal aflevere deres arkivalier, når de ikke længere selv kan eller vil opbevare dem. Et møde med en arkivar fra Landsarkivet afslørede, at en del skolearkivalier, der var indgået til Sønderhald Egnssarkiv, hørte sammen med tilsvarende ting i kommunens arkiv og skulle følge disse, når de kom til Landsarkivet. Det er forlængst sket, og vi har nu en stribe tomme hylder, som venter på, at vi engang med tiden får noget af det tilbage i form af kopier. Jeg må tilstå, at vi idag ikke aner, hvor meget vi med kommunens hjælp kan forvente at få tilbage; men efter de forhandlinger vi havde sidste forår, har vi god grund til at tro, at vi får en del. Vi kunne endda være så heldige at få mere, end vi havde i forvejen, da vi jo også kan ønske os kopier af noget af det, der var i kommunearkivet. Der er nemlig meget andet end skolearkivalier i kommunens arkiv, som rummer noget om tidligere generationers liv og færden. Sognerådsprotokoller f.eks. Kommunens arkivar, Johanne Bang Petersen har netop oplyst, at der er ved at blive udarbejdet registratur over det afleverede. I lighed med tidligere år har vi deltaget i de møder og kurser, som vi mener er af interesse for os i vort arbejde med arkivet og foreningen.

Årets største arrangementer er altid sommerturene, og de skal helst være nogenlunde overkommelige. Aftenturen blev efter sædvane afviklet på de hjemlige breddegrader. Denne gang besøgte vi Clausholm, hvor vi efter en historisk rundvisning i slottet nød aftenkaffen i slotskælderen. 25. juni afviklede vi den årlige heldagstur ved at køre til Moesgård Museum syd for Århus. Vi gik rundt på museet på egen hånd og så de righoldige udstillinger. Her var der endvidere god lejlighed til at indtage den medbragte madpakke. Herfra fortsatte vi til Den gamle By i Århus, hvor vi ligeledes gik rundt, som hver især lystede.

Ved vore generalforsamlinger har vi ofte benyttet et af vore bestyrelsesmedlemmer til at fortælle om skoleforhold, landsbyhistorie og lignende lokale emner. Således også ved vor generalforsamling i 1994, hvor Ejvind Rygaard med sit gode lokale kendskab til Drammelstrup fortalte om dette lille landsbysamfund før og nu.

I november måned havde vi en foredragsaften i Auning, hvor Jakob Højlund viste lysbilleder og fortalte om en rejse til de tidligere danske vestindiske øer. Med Højlunds gode og levende fortælleevne fik vi et godt indblik i livet på disse førhen danske øer.

Sidste efterår havde vi en stand på Auning-Messen med en udstilling om, hvad arkivet rummer. Mange var interesserede, og der var hele tiden nogle, som så og fortalte. Der er faktisk mange, som ligger inde med en viden, som det kunne være rart at have på tryk eller skrift i arkivet. Enhver, der har lyst, er vel-

kommen til at nedfælde erindringer og så overlade dem til arkivet. Man kan selv afgøre, om man foretrækker at aflevere dem til Egnarkivet eller til Slægtsgårdsarkivet, som nu er på Gammel Estrup.

Det var i store træk årets gang for vor forening. Der skal til slut lyde en tak til Sønderhald Kommune for god behandling i årets løb. Endvidere en stor tak til bestyrelsesmedlemmer og medhjælpere i foreningsarbejdet og i arkivet. I er alle på en eller anden måde med til at gøre et værdifuldt stykke arbejde for at bevare lokalhistorien for fremtidige generationer.

Formand:

Aage Kirkegaard, Fløjstrupvej 29, Fløjstrup, 8900 Randers, tlf. 86 49 43 03.

Næstformand:

Thage Thaarsti, Gl. Romaltvej 1, 8900 Randers, tlf. 86 42 76 76.

Kasserer:

Helga Sørensen, Enghavevej 6, Årlev, 8900 Randers, tlf. 86 49 13 40.

Sekretær:

Vibeke Nielsen, Skovdalsvej 15, 8963 Auning, tlf. 86 48 36 78.

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Jørgen Michaelsen, Liltvedvej 39, 8963 Auning, tlf. 86 49 21 93.

Else Lund, Enighedsvej 58, 8963 Auning, tlf. 86 48 44 63.

Inger Rasmussen, Grenåvej 258, Virring Mark, 8900 Randers, tlf. 86 48 04 38.

Niels Høeg Jensen, Vestervangsvej 18, Fausing, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 13 36.

Udpeget af byrådet:

Nikolaj Brøsted, Lunden 4, Lundby, 8961 Allingåbro, tlf. 86 48 13 70.

Sønderhald Egnsarkiv

Nørregade 5B, 8963 Auning

Åbningstid: mandag kl. 15-21.

Lukket i skoleferier.

Ekstra eksemplarer af årsskriftet 1994 kan indtil 1. juni fås hos ovennævnte bestyrelsesmedlemmer for 60 kr. pr. stk. Derefter kun hos kassereren. Samme sted kan overskudseksemplarer af skrifter fra 1978-93 fås for 20 kr. pr. stk. Hele sættet af ældre skrifter kan erhverves for 10 kr. pr. stk.